

Eugeniusz Gostomski, Tomasz Michałowski

Euroazjatycka unia gospodarcza : próba ożywienia instytucjonalnej integracji gospodarczej na obszarze dawnego ZSRR

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 41/1, 81-92

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Eugeniusz Gostomski*, Tomasz Michałowski**

Uniwersytet Gdański

EUROAZJATYCKA UNIA GOSPODARCZA – PRÓBA OŻYWIENIA INSTYTUCJONALNEJ INTEGRACJI GOSPODARCZEJ NA OBSZARZE DAWNEGO ZSRR

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie przyczyn, istoty i konsekwencji utworzenia Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EUG). Problematyka ta jest nowym zagadnieniem i dlatego nie znalazła jeszcze odbicia w literaturze przedmiotu.

W artykule posłużono się metodą opisowo-analityczną opierając się na artykułach zawartych w czasopismach, informacjach uzyskanych z Internetu i publikacjach organizacji międzynarodowych.

EUG nadal jest w fazie tworzenia. Trudno przewidzieć, czy uda się zrealizować stawiane jej cele. Wyrażane są przy tym obawy, że EUG będzie służyć zdominowaniu przez Rosję innych krajów członkowskich czy nawet odbudowie dawnego ZSRR. Jednakże te zagadnienia ze względu na polityczny charakter nie zostały szczegółowo zbadane przez autorów, którzy świadomie skoncentrowali się na aspektach ekonomicznych.

Słowa kluczowe: Euroazjatycka Unia Gospodarcza, międzynarodowa integracja gospodarcza, unia celna

---

* E-mail: egostomski@wp.pl.

** E-mail: t.michalowski@ug.edu.pl.

Wprowadzenie

Trudno wyobrazić sobie postęp w zakresie międzynarodowej integracji gospodarczej na terytorium byłego ZSRR bez silnego zaangażowania się Rosji w tworzenie odpowiedniego ugrupowania integracyjnego. W latach 90. XX wieku z powodu kryzysu gospodarczego, który dotknął Rosję w związku z zerwaniem powiązań kooperacyjnych z byłymi republikami związkowymi, Rosja nie była wystarczająco silnym i atrakcyjnym partnerem gospodarczym, aby stanąć na czele nowego ugrupowania integracyjnego. Wprawdzie w 1991 r. powstała Wspólnota Niepodległych Państw (WNP), obejmująca były republiki radzieckie, z wyjątkiem trzech krajów bałtyckich i Gruzji¹, ale nigdy nie odegrała ona większej roli politycznej czy ekonomicznej, pozostając tworem „papierowym”.

Dopiero w 2007 r. Rosja, Białoruś i Kazachstan utworzyły unię celną, a na początku 2012 r. została powołana Wspólna Przestrzeń Gospodarcza z Komisją Gospodarczą na czele – pierwszym ponadnarodowym organem bezpośrednio niepodporządkowanym władzom integrujących się państw. Kolejnym etapem procesów integracyjnych w formie instytucjonalnej obejmujących Rosję i jej najbliższych sąsiadów ma być Euroazjatycka Unia Gospodarcza (EUG), która zaczęła funkcjonować od początku 2015 r. Liczący prawie tysiąc stron traktat o jej utworzeniu podpisali 29 maja 2014 r. w Astanie po kilkuletnich przygotowaniach prezydenci Rosji, Białorusi i Kazachstanu.

1. Droga do utworzenia Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej

W pierwszych latach po rozpadzie ZSRR w 1990 r. Rosja ani nie miała możliwości, ani nie była zainteresowana integracją gospodarczą z byłymi republikami radzieckimi. Jak podkreślił Ruslan Grinberg, dyrektor Instytutu Ekonomicznego Rosyjskiej Akademii Nauk, w tamtym czasie w Rosji przeważało przekonanie, że Rosja jako kraj rozwinięty łatwiej zintegruje się z gospodarką światową, gdy pozbędzie się balastu krajów satelickich². W otoczeniu prezydenta Jelcyna ulegano też iluzji, że były republiki radzieckie długo nie utrzymają się jako samodzielne

---

¹ Gruzja przystąpiła do WNP w grudniu 1993 r. i była jej członkiem do sierpnia 2009 r.

² R. Grinberg, Wystąpienie na zebraniu Prezydium Rosyjskiej Akademii Nauk, 23.04.2013, www.econ.msu.ru (dostęp: 11.04.2015).

państwa i szybko wrócić pod skrzydła Rosji. Podejście do integracji gospodarczej na terytorium byłego ZSRR zmieniło się po objęciu w Rosji władzy przez prezydenta Putina w 2000 r.

Pomysł utworzenia unii euroazjatyckiej jako pierwszy zgłosił prezydent Kazachstanu, Nursultan Nazarbajew, w 1994 r. Przedstawił go w kilku swoich przemówieniach i w gazecie „Kazachskaja Prawda”, a później w książce *Eurazijskij Sojuz: idee, praktyka, perspektywy 1994–1997*³. Według niego unia euroazjatycka nie powinna zastąpić WNP, lecz funkcjonować w jej ramach jako związek państw ściśle ze sobą współpracujących w dziedzinie gospodarki, nauki, obronności, kultury, edukacji i ochrony środowiska. W swojej koncepcji założył, że unia będzie miała organy ponadnarodowe, które będą określały kierunek jej prac: radę złożoną z przywódców krajów członkowskich, parlament, rady utworzone przez odpowiednich ministrów oraz stałe organy wykonawcze i kontrolne. N. Nazarbajew zaapelował do Rosji, aby przejęła kierowniczą funkcję w unii gospodarczej. Rosja pod rządami B. Jelcyna nie była jednak tym zainteresowana. Dopiero gdy prezydentem Rosji został W. Putin, Nazarbajew znalazł w nim dobrego partnera do realizacji projektu euroazjatyckiej unii gospodarczej.

W roku 2000 Rosja, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan i Tadżykistan powołały do życia Euroazjatycką Wspólnotę Gospodarczą. W latach 2006–2008 jej członkiem był także Uzbekistan, a Ukraina, Mołdawia i Armenia uzyskały status obserwatora. W takim dość szerokim składzie organizacja ta w praktyce nie miała większego znaczenia. Z tego powodu trzy kraje: Rosja, Białoruś i Kazachstan, postanowiły integrować się ekonomicznie w mniejszym gronie. W roku 2007 zawarły one porozumienie w sprawie utworzenia Euroazjatyckiej Unii Celnej (EUC), która zaczęła funkcjonować od początku lipca 2010 r. Do tego czasu Rosja, Białoruś i Kazachstan przygotowały jednolity kodeks celny i utworzyły niezależny organ ponadnarodowy – Komisję Unii Celnej. Została ona rozwiązana po utworzeniu w listopadzie 2011 r. Euroazjatyckiej Komisji Gospodarczej⁴.

W roku 2011 prezydenci Rosji, Białorusi i Kazachstanu podpisali deklarację w sprawie euroazjatyckiej integracji gospodarczej, która wraz z 17 umowami

³ N. Nazarbajew, *Евразийский союз: идеи, практика, перспективы, 1994–1997*, Фонд содействия развитию социальных и политических наук, Москва 1997.

⁴ M. Nurassyl, *Die Eurasische Union: Russlands Sprungbrett zur Wiederherstellung der Vorherrschaft auf dem eurasischen Kontinent*, Johannes Gutenberg-Universität Mainz 2014, s. 43–44.

międzynarodowymi stała się podstawą powołania do życia 1 stycznia 2012 r. Wspólnej Przestrzeni Gospodarczej. Kolejnym krokiem integracji gospodarczej Rosji i dwóch państw: Białorusi i Kazachstanu, było podpisanie przez nie 29 maja 2014 r. wspomnianej już umowy o utworzeniu Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Dnia 10 października 2014 r. traktat w sprawie przystąpienia do EUG podpisała Armenia (wszedł on w życie 2 stycznia 2015 r.). Z kolei 23 grudnia 2014 r. umowę akcesyjną podpisał Kirgistan (wejdzie ona w życie po ratyfikacji w maju 2015 r.).

2. Funkcjonowanie unii celnej między Rosją, Białorusią i Kazachstanem

Istotą unii celnej jest stworzenie jednolitego obszaru celnego obejmującego tworzące ją państwa przez zniesienie ceł importowych i eksportowych we wzajemnych obrotach handlowych, przeniesienie kontroli celnych na zewnętrzne granice obszaru celnego, ustalenie wspólnej zewnętrznej taryfy celnej i ujednoczenie innych narzędzi polityki handlowej wobec krajów trzecich. Krajami założycielskimi euroazjatyckiej unii celnej (EUC) były: Rosja, Białoruś i Kazachstan, ale unia jest otwarta także dla innych państw. Jak wspomniano, z możliwości tej skorzystały dwa państwa: Armenia i Kirgistan⁵.

Utworzenie euroazjatyckiej unii celnej zostało przyspieszone przez globalny kryzys finansowy i gospodarczy oraz czynniki polityczne. Przez zintensyfikowanie wzajemnych stosunków handlowych kraje członkowskie liczyły na szybsze przezwyciężenie skutków tego kryzysu. W tworzeniu unii celnej ważną rolę odegrały także inne motywy gospodarcze: wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, poprawa struktury przemysłu na rzecz zwiększenia udziału przemysłu przetwórczego i wzrost znaczenia integrujących się krajów, a szczególnie Rosji, w gospodarce światowej. Motywy polityczne największe znaczenie mają dla Rosji, która przez integrację ekonomiczną z byłymi republikami radzieckimi dąży do zahamowania w tych krajach rosnących wpływów Chin, Turcji i Unii Europejskiej⁶.

Euroazjatycka unia celna, tak jak każda inna unia celna na świecie, nie mogła powstać z dnia na dzień w wyniku przyjęcia jednego czy nawet pakietu aktów prawnych. Jest to proces zaplanowany na wiele lat, ale już w 2011 r., który był pierwszym

⁵ *Kirgistan und Armenien ab 2015 Mitglieder der Zollunion*, www.aktuell.ru (dostęp: 6.12.2014).

⁶ M. Nurassyl, *op.cit.*, s. 44–45.

pełnym rokiem funkcjonowania unii celnej, w znacznym stopniu udało się zrealizować nakreślone zadania. Zniesiono większość ceł we wzajemnych obrotach handlowych Rosji, Białorusi i Kazachstanu, ale redukcja ceł nie objęła strategicznych grup towarów, zwłaszcza surowców energetycznych. Wprowadzono też wspólny kodeks celny, który umożliwił ujednoczenie ceł na granicach zewnętrznych unii euroazjatyckiej. Jednak najbardziej spektakularnym aktem było zniesienie kontroli celnej na wewnętrznych granicach unii i przesunięcie jej na zewnętrzne granice unii. Należy podkreślić, że po wprowadzaniu wspólnego kodeksu celnego unii euroazjatyckiej w około 80% przypadków przyjęto stawki celne obowiązujące w Rosji, co krytycy integracji gospodarczej na terytorium b. ZSRR postrzegają jako wyraz rosyjskiej dominacji w tym przedsięwzięciu i dążeń imperialnych Rosji do sprawowania kontroli nad byłymi republikami radzieckimi⁷.

Mniejszy postęp osiągnięto w redukcji barier pozataryfowych na wspólnym obszarze celnym. Przedsiębiorcy z Kazachstanu i Białorusi wskazują nawet na wprowadzenie nowych barier technicznych, sanitarnych i fitosanitarnych oraz kontyngentów ilościowych utrudniających im dostęp do rynku rosyjskiego. Pojawiły się też problemy z tranzytem kazachskiej ropy i gazu ziemnego oraz przesyłem prądu przez terytorium Rosji na Białoruś⁸.

Tabela 1. Wzajemny eksport towarów państw członkowskich Euroazjatyckiej Unii Celnej w latach 2010–2013

Wyszczególnienie	2010		2011		2012		2013	
	mld USD	udział (%)	mld USD	udział (%)	mld USD	udział (%)	mld USD	udział (%)
Białoruś	10,4	22,1	15,2	24,1	17,1	25,2	17,7	27,6
Kazachstan	6,0	12,7	7,1	11,3	6,2	9,2	5,9	9,1
Rosja	30,7	65,2	40,8	64,6	44,5	65,6	40,5	63,3
Razem EUC	47,1	100,0	63,1	100,0	68,8	100,0	64,1	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Государства – члены Таможенного союза и Единого экономического пространства, Москва 2014, s. 141.

Mimo że nie rozwiązano wielu problemów utrudniających handel w ramach euroazjatyckiej unii celnej kraje w niej uczestniczące odnoszą z przyjętych ułatwień

⁷ A. Wierzbowska-Miazga, *Przyjaźń mimo woli*, „Nowa Europa Wschodnia” 2012, nr 6, s. 84.

⁸ M. Nurassyl, *op.cit.*, s. 46.

handlowych korzyści w postaci wzrostu wolumenu wzajemnych obrotów i spadku kosztów wymiany. W roku 2011 wzajemny eksport Białorusi, Rosji i Kazachstanu, a więc realizowany w ramach unii celnej, wyniósł 63,1 mld USD (wzrost o 34% w stosunku do poprzedniego roku). W roku 2012 eksport wewnątrz unii celnej wzrósł o 8%, a w 2013 r. spadł o 5,5% w stosunku do poprzedniego roku (zob. tab. 1).

W roku 2013 ponad 60% całego eksportu wewnątrz EUC przypadało na Rosję, około 28% na Białoruś i 9% na Kazachstan. W latach 2010–2013 udział Białorusi w eksporcie w ramach EUC zwiększył się o 5,5 pkt proc., a Kazachstanu i Rosji się zmniejszył (odpowiednio o 3,6 pkt proc. i 1,9 pkt proc.).

W strukturze handlu wzajemnego państw członkowskich EUC (2013 rok) dominują produkty mineralne (ponad 30% globalnych obrotów wzajemnych). Na kolejnych miejscach plasują się maszyny, aparatura przemysłowa i środki transportu (ponad 20%) i wyroby metalowe (13%) – tabela 2.

Tabela 2. Struktura wzajemnej wymiany towarowej członków EUC w latach 2010–2013 (%)

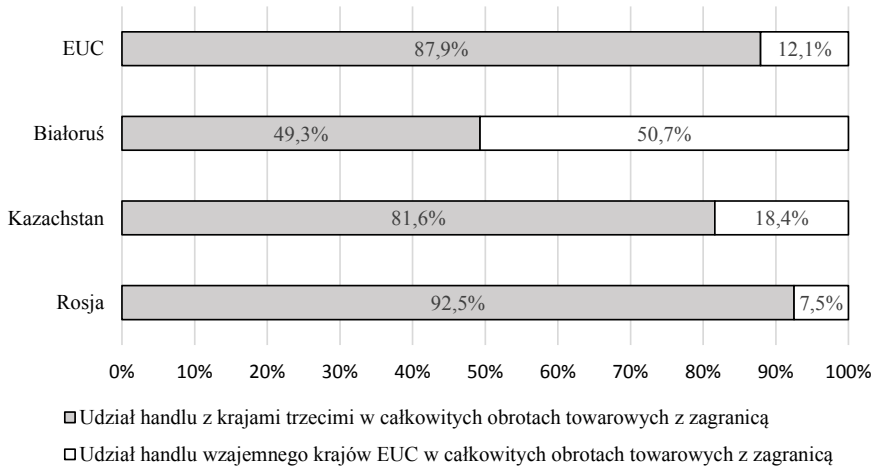
Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
1	Artykuły rolno-spożywcze	10,5	9,3	10,4	12,8
2	Produkty mineralne	38,0	39,8	37,4	33,0
3	Wyroby chemiczne	10,1	9,1	9,0	10,0
4	Produkty celulozowo-papiernicze	2,6	2,2	2,0	2,2
5	Wyroby tekstylne i obuwie	3,2	2,9	3,0	3,4
6	Metale i wyroby metalowe	14,3	12,5	11,9	12,9
7	Maszyny, aparatura przemysłowa i środki transportu	16,5	20,0	21,0	20,4
8	Pozostałe towary	4,8	4,2	5,3	5,3
Razem		100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: jak pod tab. 1, s. 142.

W latach 2010–2013 we wzajemnej wymianie towarowej krajów członkowskich EUC wzrósł udział maszyn, aparatury i środków transportu – o prawie 4 pkt proc., i artykułów rolno-spożywczych – o 2,3 pkt proc., jednocześnie zmniejszył się udział produktów mineralnych – o 5 pkt proc., i wyrobów metalowych – o 1,4 pkt proc.

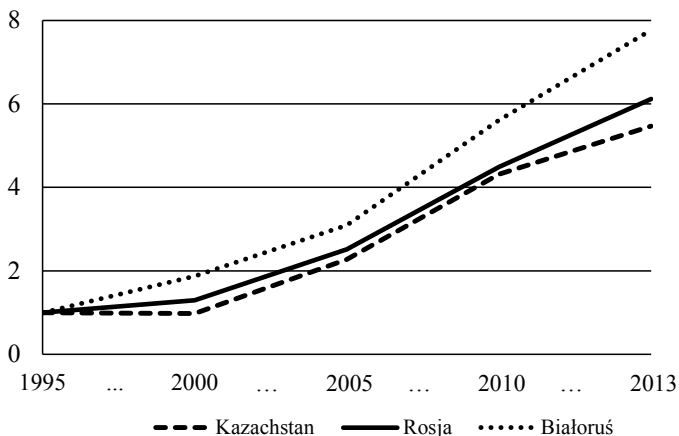
Znaczenie wymiany towarowej wewnątrz euroazjatyckiej unii celnej nie jest jednakowe dla wszystkich jej członków. Jak wynika z danych przedstawionych na rysunku 1 wymiana towarowa wewnątrz EUC (dane za 2013 r.) stanowiła tylko 12%

Rysunek 1. Udział wzajemnej wymiany towarowej krajów tworzących EUC w ich globalnej wymianie towarowej z zagranicą (2013 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Государства...*, s. 144.

Rysunek 2. Dynamika wzajemnej wymiany towarowej krajów członkowskich euroazjatyckiej unii celnej w latach 1995–2013 (wielokrotność obrotów z 1995 r.)

Źródło: jak pod rys. 1, s. 146.

całkowitej wymiany towarowej z zagranicą krajów członkowskich. Handel z członkami EUC największą rolę odegrał na Białorusi, gdzie stanowił 50,7% wszystkich obrotów zagranicznych. W Kazachstanie na handel wewnątrz unii celnej przypadało 18,4%, a w Rosji tylko 7,5%. Oznacza to, że EUC największe znaczenie ekonomiczne ma dla Białorusi, a najmniejsze dla Rosji. Od roku 2000 wzajemny handel Białorusi, Rosji i Kazachstanu wzrósł kilkakrotnie (zob. rys. 2).

3. Cele i organy Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej

Prezydenci Rosji, Białorusi i Kazachstanu: W. Putin, A. Łukaszenka i N. Nazarbijew, podpisali 29 maja 2014 r. w Astanie traktat o utworzeniu Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej⁹. Wbrew wcześniejszym planom do EUG nie przystąpiła Ukraina, ale w ciągu 2014 r. deklarację o przystąpieniu do tego ugrupowania integracyjnego z początkiem 2015 r. zgłosiły Armenia i Kirgistan. Unia jest otwarta na inne kraje, można więc przypuszczać, że poszerzy się o kolejnych członków, także spoza b. ZSRR. Traktat wszedł w życie 1 stycznia 2015 r.

Euroazjatycka Unia Gospodarcza w gruncie rzeczy powstała z połączenia dwóch instytucji, które już od kilku lat integrowały Rosję, Białoruś i Kazachstan: unii celnej i Jednolitej Przestrzeni Gospodarczej. Ma ona być wyższym etapem międzynarodowej integracji ekonomicznej na znacznym obszarze b. ZSRR. Zachowując pełną suwerenność tworzących ją państw, ma zdynamizować współpracę gospodarczą między krajami członkowskimi i tą drogą przyspieszyć ich rozwój oraz polepszyć poziom życia mieszkańców. Uwzględniając tylko trzy kraje założycielskie: Rosję, Białoruś i Kazachstan, EUG będzie olbrzymim rynkiem, skupiającym ponad 170 mln osób i dysponującym 20% światowych zasobów gazu ziemnego i 15% ropy naftowej¹⁰.

Według wstępnych badań największe korzyści z utworzenia EUG odniesie Białoruś, której gospodarka jest bardziej zdywersyfikowana niż gospodarki Rosji i Kazachstanu, które są silnie ukierunkowane na produkcję i eksport surowców. Eksperti z Instytutu Ekonomicznego Rosyjskiej Akademii Nauk szacują korzyści Rosji z integracji euroazjatyckiej w ciągu 15 lat na kwotę 700 mld USD. Przewiduje

⁹ *Договор о Евразийском экономическом союзе* (Подписан в г. Астане 29.05.2014), www.minplan.gov.kz/economyabout/9254/56640 (dostęp: 10.12.2014).

¹⁰ *Euroazjatycka Unia Gospodarcza...*

się też, że integracja euroazjatycka będzie wymuszać rozwój połączeń komunikacyjnych między Rosją, Białorusią i Kazachstanem¹¹.

Zakłada się, że EUG będzie działać na uniwersalnych i przejrzystych zasadach, zgodnych z normami WTO. Liderzy ugrupowania liczą, że w ciągu 10 lat od wejścia w życie traktatu ustanawiającego EUG, czyli od 2025 r., powstanie wzorowany na Unii Europejskiej Wspólny Obszar Gospodarczy ze swobodnym przepływem towarów, usług, kapitału i pracy. Do roku 2015 Wspólny rynek ma objąć także segmenty, które na razie są silnie regulowane przez rządy poszczególnych krajów członkowskich: rynek energetyczny, w tym obrót ropą naftową i gazem ziemnym, rynek farmaceutyczny i finansowy. Sygnatariusze traktatu zobowiązali się do uzgadniania swojej polityki ekonomicznej w najważniejszych dziedzinach gospodarki: energetyki, przemysłu, rolnictwa i transportu. Ma też być ujednoczona polityka makroekonomiczna, antymonopolowa i walutowa. Nie przewiduje się jednak wprowadzenia wspólnej waluty.

Mimo że tworząc EUG, jej liderzy zamierzają skorzystać z doświadczeń Unii Europejskiej, to powstający blok integracyjny nie będzie jej wierną kopią. Organy ponadnarodowe EUG przede wszystkim nie będą dysponowały tak dużymi kompetencjami jak organy unijne. Nie przewiduje się też koordynacji polityki zagranicznej, obronnej. Są to bowiem sprawy bardzo delikatne i na Białorusi oraz Kazachstanie mogłyby rodzić obawy, że tą drogą Rosja będzie próbowała zdominować słabszych partnerów.

Traktat założycielski EUG składa się z części instytucjonalnej i części funkcjonalnej (ekonomicznej). W pierwszej części określono cele i zadania EUG, a w drugiej przedstawiono mechanizm regulacyjny wzajemnej współpracy gospodarczej i nakreślono kierunki integracji w 19 obszarach, m.in. w zakresie polityki celnej, przepisów technicznych, handlu, usług, inwestycji, polityki fiskalnej, polityki antymonopolowej, energii i transportu.

Zgodnie z traktatem założycielskim organami EUG są:

- Najwyższa Euroazjatycka Rada Gospodarcza złożona z głów państw krajów członkowskich,
- Rada EUG złożona z odpowiednich ministrów krajów członkowskich,
- Euroazjatycka Komisja Gospodarcza z siedzibą w Moskwie,

---

¹¹ A. Lossan, *Eurasische Wirtschaftsunion: Konkurrenz für die EU?*, <http://de.rbth.com> (dostęp: 8.10.2014).

- Trybunał Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej w Mińsku,
- Jednolity Nadzór Finansowy z siedzibą w Ałmaty.

Najważniejszym organem decyzyjnym EUG jest Najwyższa Rada Gospodarcza, w której spotkaniach uczestniczą przywódcy państw członkowskich. Decyzje na jej posiedzeniu są podejmowane na zasadzie konsensusu.

Stałym ponadnarodowym organem EUG jest Euroazjatycka Komisja Gospodarcza, która pełni funkcje podobne do Komisji Europejskiej w Brukseli. Zarówno przewodniczący Komisji, jak i pozostali członkowie są powoływani na czteroletnią kadencję przez Najwyższą Euroazjatycką Radę Gospodarczą. Komisja podejmuje decyzje przez głosowanie, przy czym każdy członek Komisji dysponuje jednym głosem. Pracę Komisji wspierają 23 departamenty i 17 komitetów konsultacyjnych. Utrzymując stałe kontakty z właściwymi ministerstwami krajów członkowskich, Komisja przygotowuje materiały do podejmowania decyzji przez Najwyższą Euroazjatycką Radę Gospodarczą i Radę EUG we wszystkich kluczowych dla EUG sprawach. Ponadto reprezentuje EUG na zewnątrz. Do kompetencji Komisji należą m.in. następujące sfery funkcjonowania EUG¹²:

- cła i pozataryfowe instrumenty regulacji rynku w ramach EUG,
- rozliczanie wwozowych należności celnych i podział uzyskanych środków dla krajów członkowskich,
- tworzenie instrumentów polityki handlowej wobec krajów trzecich,
- prowadzenie statystyki obrotów handlowych z zagranicą,
- handel usługami i inwestycje zagraniczne,
- transport,
- przepływy siły roboczej.

Językiem urzędowym EUG jest rosyjski, a działalność jej organów jest finansowana przez kraje członkowskie. W roku 2014 całkowity budżet EUG wynosił 139,6 mln EUR, z czego 87,97% pokryła Rosja, 7,33% Kazachstan i 4,70% Białoruś¹³.

---

¹² *Органы управления Таможенного союза и Единого экономического пространства*, www.eurasiancommission.org (dostęp: 20.12.2014).

¹³ D. Satpajew, *Die Eurasische Wirtschaftsunion als geopolitisches Instrument und Wirtschaftsraum*, Friedrich-Ebert-Stiftung, Berlin 2014, s. 2.

Podsumowanie

W wyniku utworzenia EUG będzie się pogłębiać wymiana handlowa i współpraca w dziedzinie inwestycji między krajami członkowskimi. Jednak osiągnięcie na tym obszarze zaawansowanego poziomu integracji ekonomicznej, porównywalnego z integracją gospodarczą w Europie, będzie bardzo trudne i jeżeli EUG się nie rozpadnie, potrwa to wiele lat. Gdy EUG poszerzy się o kolejne państwa, to stworzenie w jej ramach jednolitego rynku towarów, usług, kapitału i pracy, zgodnie z nakreślonymi celami strategicznymi będzie jeszcze trudniejsze.

Kraje członkowskie EUG są bardzo zróżnicowane pod względem wielkości, warunków naturalnych, poziomu rozwoju gospodarczego, ustroju prawnego i ekonomicznego, powiązań gospodarczych z krajami trzecimi i partykularnych celów. Pod względem potencjału gospodarczego, militarnego i finansowego dominującą pozycję zajmuje Rosja, co w świetle nie tak odległych doświadczeń historycznych u pozostałych, znacznie słabszych państw członkowskich może wzbudzać obawy, że będzie ona dążyć do podporządkowania ich sobie. O komplementarności struktur, co jest istotną przesłanką międzynarodowej integracji gospodarczej, można mówić jedynie w przypadku gospodarek białoruskiej i rosyjskiej i kazachskiej, natomiast gospodarki Rosji i Kazachstanu mają wybitnie surowcowy charakter i bardziej ze sobą konkurują niż współpracują.

Literatura

- Договор о Евразийском экономическом союзе* (Подписан в г. Астане 29.05.2014), www.minplan.gov.kz/economyabout/9254/56640.
- Государства – члены Таможенного союза и Единого экономического пространства*, Москва 2014.
- Органы управления Таможенного союза и Единого экономического пространства*, www.eurasiancommission.org.
- Euroazjatycka Unia Gospodarcza trzech państw*, www.euractiv.pl.
- Grinberg R., Wystąpienie na zebraniu Prezydium Rosyjskiej Akademii Nauk, 23.04.2013, www.econ.msu.ru.
- Kirgistan und Armenien ab 2015 Mitglieder der Zollunion*, www.aktuell.ru.
- Lossan A., *Eurasische Wirtschaftsunion: Konkurrenz für die EU?*, <http://de.rbth.com>.

Nazarbajew N., *Евразийский союз: идеи, практика, перспективы, 1994–1997*, Фонд содействия развитию социальных и политических наук, Москва 1997.

Nurassyl M., *Die Eurasische Union: Russlands Sprungbrett zur Wiederherstellung der Vorherrschaft auf dem eurasischen Kontinent*, Johannes Gutenberg-Universität Mainz 2014.

Wierzbowska-Miazga A., *Przyjaźń mimo woli*, „Nowa Europa Wschodnia” 2012, nr 6.

THE EURASIAN ECONOMIC UNION – AN ATTEMPT TO REVIVE THE INSTITUTIONAL ECONOMIC INTEGRATION IN THE FORMER SOVIET UNION

Abstract

The purpose of the paper is to present the causes, nature and consequences of the creation of the Eurasian Economic Union (EEU). The issue of EEU is new and therefore has so far found little attention in the literature. The authors of the paper use descriptive and analytical method based on the journal articles, information obtained from the Internet and publications of international organizations. EEU is still under construction. It is difficult to predict whether its objectives will be achieved. Some concerns are expressed that the EEU will serve Russia's domination of other Member States or even the reconstruction of the former USSR. Due to the political nature, these issues are not examined in detail by the authors, who have deliberately focused on the economic aspects of the EEU.

Translated by Eugeniusz Gostowski, Tomasz Michałowski

Keywords: The Eurasian Economic Union, international economic integration, customs union

JEL codes: F02, F55